

OBSERVATIE VAN LEERLINGGEDRAG

WEETJE

Als leraar moet je tijdens een les veel in de gaten houden tegelijkertijd. Door onze jarenlange ervaring zijn we er soms bijzonder goed in geworden om op basis van enkele snelle blikken af te leiden wat er aan het gebeuren is in de klas. We weten uit studies met "eye tracking" brillen die de oogbewegingen van leerkrachten tijdens het lesgeven volgen, dat leerkrachten bijzonder getrainde observators zijn. Ervaren leerkrachten kunnen hun ogen op meer onderwerpen laten rusten dan beginnende leerkrachten. Ook hebben ze een ruimer kijkvisier. Meer ervaring zorgt er voor dat bepaalde processen van het kijken geautomatiseerd worden. Dit is een goede zaak. Maar kent ook zijn risico's. Een daarvan is het feit dat onbewust verwachtingen, invloed krijgen op hoe we observeren. We verwachten bijvoorbeeld dat de leerling links achter praat en we zullen die regio meer in het oog houden. Als verwachtingen fout zijn, kan dat een self fulfilling prophecy effect hebben. Wat we verwachten, zullen we bewaarheid zien worden.

DOEL

Deze observatie-opdracht bestaat erin om even uit het snelle en geautomatiseerde kijken te kunnen stappen, en leerlingen en hun gedrag met tijd en in de diepte te observeren. We kijken op een zeer gerichte en gedetailleerde manier, en nemen er onze tijd voor.

AANPAK

Spreek af met een leerkracht die dezelfde klas heeft om een les bij te wonen. Kies twee leerlingen die je achtereenvolgens steeds 15 minuten zal observeren. Of, neem een eigen les op, en observeer vier leerlingen op basis van de opname. Start met de observatie wanneer de fase van het plaatsnemen en agenda invullen over is. Tenzij dit een fase zou zijn waar je bijzondere interesse in hebt. Zorg ervoor dat je het gezicht van de leerlingen in kwestie goed kan bekijken. In het geval van een live-observatie, zorg je er echter ook voor dat je aanwezigheid niet storend is of te zeer opvalt. Je zal merken dat leerlingen in het begin want

kunnen giechelen of zich aanstellen omwillen van je aanwezigheid. Eens de les begonnen is, gaat dit snel over.

OBSERVATIE

We gaan zes soorten interacties tellen.

Call out	roepen naar de klas of naar de leerkracht zonder het woord gekregen te hebben
Hand up	hand opsteken
Negatief	negatieve feedback krijgen van de leerkracht, zowel inhoudelijk als op vlak van gedrag
Positief	positieve feedback krijgen van de leerkracht, zowel inhoudelijk als op vlak van gedrag
Turn	leraar spreekt leerling aan / leraar zeg naam leerling / leraar geeft leerling beurt / leraar stelt leerling vraag
Respons	leerling reageert op een vraag of opmerking van de leerkracht die aan hem gericht was.

Let op, het kan snel gaan. Bv:

Leraar: Ja, Ahmed, zeg maar. [Turn]

Ahmed: Eum ... twee derde? [Respons]

Leraar: Neen. [Negatief]

Leraar: Silke?

Ahmed: NEEN WACHT MENEER, twee vierde! [call out]

Leraar: Zet je neer Ahmed. [Negatief]

Zeer juist dat antwoord. [Positief]

Maar je moet wachten tot je het woord krijgt van me. [Negatief]

We hebben dus:

Turn: 1

Respons: 1

Negatief: 3

Call out: 1

Positief: 1

FORMULIER

Het formulier zou dan geven:

Call out	/
Hand up	
Negatief	///
Positief	/
Turn	/
Respons	/

Blanco invulformulieren vind je terug in de toolbox.

ANALYSE

- Sluit het resultaat van je systematische analyse aan bij je verwachtingen?
- Krijgen leerlingen het woord omdat ze hun hand opsteken, of omdat ze hebben geroepen?
- Krijgen leerlingen evenveel positieve en negatieve feedback?
- Is dat voor dezelfde gedragingen?
- Sluit het resultaat aan bij de patronen die de onderzoekers vonden?

ONDERZOEKSRESULTATEN

Onderzoekster Els Consuegra trok voor het Procrustesproject de klas in! Zij stelde deze patronen vast:

- De geobserveerde jongens roepen meer dan de geobserveerde meisjes en letten vaker niet op.
- Jongens krijgen dus ook vaker meer negatieve feedback van leerkrachten dan meisjes.
- Toch ziet zij ook bewijs van een ongelijke behandeling van jongens en meisjes door leerkrachten: jongens en meisjes praten bijvoorbeeld even vaak met hun buur, maar alleen jongens worden daarvoor berispt en meisjes lijken ermee weg te komen zonder negatieve opmerkingen.

Zie hoofdstuk 14, p. 127 in: VAN MAELE, D. e.a. Gender op school: meer dan een jongens-meisjeskwestie. Lannoo Campus, 2015.